

ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

За визначенням Міжнародного союзу охорони природи екологічно відповідальна подорож й відвідина природних територій з метою отримання задоволення, пізнання цінності навколишнього середовища та культурних особливостей минулого й сьогодення в спосіб, що гарантує збереження природних ресурсів і забезпечує активну соціально-економічну участь місцевих громад є сталим туризмом. Планування програм сталого туризму сприяє набуттю знань та досвіду щодо значущості збереження біорізноманіття, природного середовища й місцевої культури. Крім того, для місцевих громад стала туристична діяльність є стійким джерелом доходів, механізмом мотивації збереження й ощадного використання природних ресурсів.

Міжнародне товариство екотуризму підкреслює, що сталий туризм ґрунтується на триєдиному (екологічному, соціальному, економічному) базисі сталого розвитку:

- сталий туризм дбайливо впливає на природні ресурси, особливо на територіях, що охороняються. Такий спосіб ведення туристської діяльності мінімізує збитки довкілля (флори, фауни, місць існування, води, життєздатності ресурсів, використання енергії, забруднення тощо) і в ідеалі генерує позитивні результуючі ефекти для навколишнього середовища;

- сталий туризм ощадно впливає на соціокультурну систему дестинації, орієнтований на збереження аутентичної культури та традицій. Такий спосіб туристської діяльності залучає заінтересовані сторони на всіх етапах планування, функціонування й контролю, навчає стейкхолдерів щодо розподілу ролей в моделі сталого розвитку туризму, окреслює рамки відповідальності;

- сталий туризм сприяє зростанню економічного добробуту суспільства, формуванню механізмів об'єктивного і неупередженого розподілу доходів для всіх заінтересованих сторін (в тому числі й місцевих громад). Такий спосіб ведення діяльності продукує позитивні результуючі ефекти для власників, персоналу та інших контрагентів.

Аналіз практик туристської діяльності дозволяє зробити висновки, що цілі звичайного (традиційного) туризму не обов'язково включають освітні програми щодо збереження аутентичної культури та проекти охорони навколишнього середовища, при цьому бізнес-структури сфери туризму, як правило, не мають джерел їхнього фінансування. В результаті неконтрольований туризм може зруйнувати або змінити до невпізнання культуру і ресурси від яких він

залежить. У багатьох випадках практики традиційного туризму представляють серйозну загрозу для дестинації через відсутність ефективних механізмів планування і управлінського контролю. Планування програм сталого туризму свідомо передбачає формування стимулів для мінімізації негативних впливів, одночасно сприяючи збереженню довкілля і покращанню економічного й соціального життя суспільства. При цьому за умови ощадного використання природних ресурсів території й збереження аутентичної культури сталий туризм може продукувати прибутки рівнозначних обсягів, що і традиційний, проте значна частина доходів залишається місцевим громадам.

Таблиця – Пріоритети туристської діяльності

Звичайний (традиційний) туризм	Сталий туризм
Цілі туристської діяльності	
єдина мета – прибутковість закладів сфери туризму	гармонізація екологічних, економічних та соціальних цілей
Механізми планування туристської діяльності	
часто не планується заздалегідь, «просто відбувається»	зазвичай планується за участю всіх зацікавлених сторін
Орієнтація туристської діяльності	
туристично орієнтований	локально орієнтований
Механізми управління та контролю	
управляється зовнішніми контрагентами	локально контролюється, принаймні, частково
Вектор розвитку туристської діяльності	
орієнтований на розваги туристів	акцентований на освітні заходи
Охорона навколишнього середовища	
збереження природних ресурсів не є пріоритетом	ощадливе використання природних ресурсів є пріоритетом
Місцева громада	
місцева громада та культура не є пріоритетом	збереження аутентичної культури та традицій є пріоритетом
Механізми розподілу доходів	
значна частина доходів адресована зовнішнім контрагентам	значна частина доходів залишається місцевим громадам

Таким чином, гармонізація цілей сталого розвитку дозволяє туристському бізнесу сприяти збереженню природних ресурсів, генерувати значимість культурних цінностей дестинації, продукувати вигоди для громад. Сплановані й керовані програми сталого туризму дозволяють управляти туристською діяльністю в такий спосіб, що не руйнує природні, культурні й економічні ресурси, від яких безпосередньо залежить туризм, при цьому акумулюючи конкурентні переваги території.